

## ROLE OF STUDENT-CENTERED LEARNING IN FORMATION ACHIVMENT OF STUDENT

The article is about discusses the role of student-centered learning in shaping the success of the individual. The role of creating situations of success, education cooperation and other technologies in the process.

*Keywords:* student-centered learning, success, self-confidence, development, establishment, the situation of success, cooperation, intensification.

*Стаття надійшла до редакції 11.09.2014*

**УДК 027.7:008**

*Непран Н. В.  
м. Харків, Україна*

### БІБЛІОТЕКА ВНЗ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ

Розвиток інформаційного суспільства нерозривно пов'язаний із зростанням потреби кожного громадянина у постійному підвищенні кваліфікації, оновленні знань, освоєнні нових видів діяльності. Інформаційне суспільство, атрибутом якого є інформаційно-комунікаційні технології, відкриває для людини небачені раніше можливості доступу до інформації і знань, дозволяє кожній людині реалізувати свій потенціал і поліпшити якість життя. Водночас інформаційне суспільство несе численні ризики і небезпеку. В умовах колосальних обсягів інформації все важче стає орієнтуватися, отримувати і переробляти потрібну інформацію. Міць сучасної інформаційної техніки та технології породжує небезпеку маніпулювання свідомістю і поведінкою людини. Тому в усьому світі все сильніше усвідомлюється необхідність вирішення глобальної проблеми – підготувати людей до нових умов життя і професійної діяльності в високоавтоматизованому інформаційному середовищі, навчити їх ефективно використовувати її можливості і захищатися від негативних впливів.

Провідними міжнародними організаціями, які ініціювали обговорення та вивчення проблем підготовки людини до життя в інформаційному суспільстві, є ЮНЕСКО та Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА).

Вперше поняття «інформаційна грамотність» і відповідний термін «Information Literacy» було введено в 1977 році в США і використано в національній програмі реформи вищої освіти. Значний

внесок у розробку даного поняття внесла Американська бібліотечна асоціація, у трактуванні якої інформаційно грамотною людиною може бути названа особистість, здатна виявити, розмістити, оцінити інформацію і найбільш ефективно її використовувати. Термін «Information Literacy» отримав широке поширення не тільки в США, але і в багатьох англomовних країнах, де під ним стали розуміти здатність ідентифікувати потребу в інформації, навички по ефективному пошуку, оцінці і використанню інформації. Подальший розвиток поняття «інформаційна грамотність» отримало в результаті активної діяльності ІФЛА.

Президент ІФЛА Кай Расерока розкриває поняття «інформаційної грамотності» через терміни, що визначають різні його аспекти. Це комп'ютерна грамотність; цифрова грамотність; гіперграмотність; інформаційно-технологічна грамотність; інтерактивна компетентність; компетентне користування ресурсами Інтернет; компетентне користування ресурсами бібліотеки; компетентне користування медіаресурсами; багатостороння компетентність; вербальна грамотність; візуальна компетентність [4].

Сучасна вітчизняна педагогічна наука розглядає «інформаційну грамотність» як необхідну ступінь і засіб особистісного становлення людини. Ключем до розуміння цього словосполучення є слово «грамотність». І зараз це поняття розширене: це не тільки вміння читати і писати, рахувати і малювати, але і пошук інформації, робота з програмами на комп'ютері, етичне поведіння в інформаційному просторі тощо. Проблеми формування інформаційної культури та використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій присвячені роботи Б.С. Гершунського, О.В. Готовцевої, А.П. Єршова, М.І. Жалдака, Ю.І. Машбиця, В.М. Монахова, Н.В. Морзе, І.М. Пустинникової, М.І. Шкіля та інших. Проблема формування вмінь використовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі розглядається у працях С.О. Гунько, М.І. Жалдака, Ю.І. Машбиця, Н.В. Морзе, Ю.В. Триуса, С.О. Христочевського.

Вивчення літературних джерел [1, 4, 7] показало, що категорія «інформаційна культура» проаналізована у різних взаємозв'язках з такими поняттями, як «комп'ютерна грамотність», «комп'ютерна культура» і «інформаційна грамотність».

Н. І. Гендіна розглядає інформаційну культуру особистості як сплав інформаційного світогляду, інформаційної грамотності і грамотності в області інформаційно-комунікаційних технологій. Перевагами такого підходу є: наявність світоглядного компонента, що

забезпечує мотивацію інформаційної підготовки особистості; всебічний обхват інформаційної підготовки особистості: синтез традиційної книжкової і нової, комп'ютерної інформаційної культури; адекватність об'єктам інформаційної підготовки особистості; органічна єдність технократичної і гуманітарної культур [6, с. 58].

Інформаційна грамотність є дуже важливим поняттям в постійно змінюваному світі нових технологій і нестримного зростання інформації.

У поняття «інформаційна грамотність особистості» включені наступні компоненти:

- комп'ютерна грамотність особистості;
- знання про інформаційне середовище, закони її функціонування, а також знань про інформацію;
- наявність у особистості інформаційних потреб широкого діапазону;
- задоволення своїх інформаційних потреб на базі знань ІК;
- вміння орієнтуватися в інформаційних потоках;
- вміння і навички збереження інформації для повторного використання;
- підвищення свого загальнокультурного, загальноосвітнього і професійного кругозору;
- розвиток умінь і навичок інформаційної діяльності та інформаційного спілкування на основі використання інформаційних і телекомунікаційних технологій, у тому числі комп'ютерних;
- розвиненість алгоритмічного мислення особистості, головною характеристикою якого є самостійність і креативність.

Оволодіння інформаційною культурою - це шлях універсалізації якостей людини, який сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця і своєї ролі. Велику роль у формуванні інформаційної грамотності грає відкрита освіта, яка повинна формувати фахівця інформаційного співтовариства, виробляючи у нього навички та вміння: диференціації інформації; виділення значущої інформації; вироблення критеріїв оцінки інформації; виробляти інформацію і використовувати її.

Шляхом використання новітніх технологій, адаптації в інформаційному просторі, цілеспрямованого формування інформаційної культури підвищується і якість освітнього процесу. Система вищої освіти передбачає самостійну роботу студентів, ефективність якої залежить від інформаційної грамотності. Основними ознаками інформаційної культури є вміння орієнтуватися в потоці інформації, грамотно формулювати свої інформаційні запити, здійснювати самостійний пошук та аналіз потрібної інформації. Якість вищої освіти неможлива без високого рівня

інформаційної культури як студентів, так і викладачів, співробітників, бібліотекарів. Оновлюються програми, впроваджуються нові технології навчання, але головним залишається вміння швидко реагувати на зміни в інформаційному просторі, критично мислити, шукати і переробляти необхідну інформацію.

Основним завданням університетської бібліотеки в сучасних умовах є сприяння реалізації державної політики в галузі освіти:

- інформаційне забезпечення всіх аспектів навчально-виховного процесу навчального закладу;
- виховання у студентів інформаційної культури, прагнення до пошуку інформації, свідомого, осмисленого добору інформаційних джерел, формування навичок систематизації та особистісної оцінки інформації, виховання грамотного вдумливого користувача з високим рівнем бібліографічної культури;
- створення комфортного бібліотечного середовища, яка включає, як традиційні, так і сучасні технології роботи з інформацією.

Кажучи про роль бібліотеки у формуванні інформаційної грамотності особистості, слід відмітити, що багато залежить від рівня розвитку самої бібліотеки та якості її технологічних процесів.

«Сучасна бібліотека НТУ «ХП» є центром університету» - ці слова належать ректорові університету, професору Леоніду Леонідовичу Товажнянському, які він промовив на урочистій церемонії відкриття нової будівлі науково-технічної бібліотеки НТУ «ХП» 24 вересня [5].

Дійсно, університету є чим пишатись – фонд бібліотеки налічує близько 1,5 млн. примірників, серед яких є унікальні раритетні видання 16–18 століть, які залишаються доступними для читачів, електронний каталог обсягом 430,000 записів. На території бібліотеки діє зона Wi-Fi, що надзвичайно вплинуло на підвищення комфорту для наших користувачів і збільшило кількість відвідувачів. Нещодавно створені ролики та фільми про бібліотеку. З боку користувачів посилюється інтерес до діяльності бібліотеки. Її роль стає все більш значущою в інформаційному та освітньому просторі вузу.

Шляхи формування інформаційної культури користувача можуть бути різні: і електронні, і традиційні. Але при цьому вони повинні забезпечувати кожного студента сукупністю необхідних знань у будь-який час, в будь-якому місці, в необхідному обсязі та зручній формі навчання: н-д, групових та індивідуальних практичних заняттях в залах електронних ресурсів.

Однією з форм підвищення інформаційної культури користувачів є індивідуальне консультування, яке здійснюється в процесі довідково-

бібліографічного обслуговування. Під час індивідуальних бесід з'ясовується рівень інформаційної грамотності користувача, визначаються шляхи пошуку інформації.

Крім вже звичних для пошуку інформації БД «BOOK - Неперіодичні видання», «GJUR – Періодичні видання», «RESUD – Ресурси віддаленого доступу», «TUXPI – Праці вчених НТУ «ХПІ», «FULLT – Повнотекстова база даних навчальної літератури», увагу студентів звертаємо на електронно-бібліотечну систему видавництва «Лань», «Інформаційну систему доступу до електронних каталогів бібліотек сфери освіти і науки», електронні ресурси Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського, корпоративний інформаційний ресурс аналітичного розпису журнальних статей «МАРС», ресурси у вільному доступі тощо, які дають студентам та викладачам доступ до багатства літературних та науково-дослідницьких інтернет-ресурсів, які допомагають добитися успіхів у навчанні та роботі. Дуже важливо вибрати серед великої кількості ресурсів оптимальне джерело пошуку інформації і навчити студента користуватися електронними ресурсами. Вибір джерела залежить від професійного рівня бібліографа. Робота з електронними ресурсами потребує спеціальних вмінь та навичок. Тому дуже важливим є момент постійного підвищення інформаційної грамотності не тільки користувачів, але й співробітників бібліотеки.

Впровадження новітніх технологій передбачає підвищення інформаційної грамотності і професорсько-викладацького складу університету. Традиційним стало проведення «Днів кафедри». Мета таких виходів групи бібліотекарів – розкрити інформаційні можливості бібліотеки, ознайомити з інноваціями в її діяльності, ознайомлення викладачів з новими надходженнями літератури за профілем кафедр, джерелами комплектування та книгозабезпеченості. В перспективі бібліотека планує створення факультативу для викладачів з питань інформаційного пошуку.

Велику увагу спрямовано на підготовку та проведення занять для студентів 1 курсу «Основи інформаційної культури» й заняття для студентів старших курсів. Лекційно-практичні заняття наразі проводяться в новому приміщенні бібліотеки в залі каталогів та картотек, де знаходяться комп'ютери для вільного доступу користувачів. Взагалі, для читачів предоставлено 25 робочих місць. Адже обов'язковим і важливим елементом занять із студентами є практичне освоєння методів автоматизованого пошуку інформації. Програма курсу щорічно змінювалась залежно від внутрішніх та зовнішніх обставин: використовувались та створювались нові електронні ресурси,

підвищувався рівень сервісного обслуговування, технічний стан комп'ютерного парку. Текстова та демонстративна частина занять доповнювалась та редагувалась з урахуванням змін, які відбувались на сайті науково-технічної бібліотеки. Лекції супроводжувались демонстрацією слайдів, підготовлених в програмі PowerPoint, що робило їх більш наочними та цікавими.

Ефективним засобом поглиблення інформаційної культури є сторінка сайту бібліотеки «Студенту, науковцю». Вона містить корисні відомості для аспірантів, докторантів, молодих науковців. Інформація систематично поновлюється і редагується. Наведено приклади бібліографічних записів за ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 та приклади оформлення бібліографічного опису.

Робота з виховання інформаційної культури студентів буде ефективною лише в тому випадку, коли самі бібліотекарі будуть досконало володіти цими знаннями. Тому підвищенням інформаційної культури співробітники бібліотеки займаються впродовж всього часу. Бібліотекарі беруть активну участь у проведенні конференцій, готують доповіді та публікації. Керівники структурних підрозділів є учасниками міжнародних, всеукраїнських й регіональних конференцій, форумів, засідань круглих столів, вебінарів, що також сприяє підвищенню інформаційної культури. Так, наприклад, уже стало традицією щорічно брати участь в Міжнародній школі-семінару «Сучасні педагогічні технології в освіті».

Фахівці інформаційно-бібліографічного відділу не зупиняються на досягнутому. Наприклад, темою дипломної роботи вважала за потрібне взяти саме «Формування інформаційної культури студентів технічних дисциплін ВНЗ» та розробити разом з керівником Синельник І. В. - доцентом кафедри загальної і експериментальної фізики НТУ «ХПІ» на базі системи комп'ютерного менеджменту дистанційний курс «Інформаційна культура». Мета курсу – сформувати у студентів сукупність знань, вмінь та навичок раціонального використання інформації та інформаційних технологій в освітньому процесі.

Завдання курсу:

- сформувати у студентів уявлення про інформаційну культуру як важливий елемент освіти
- навчити студентів пошуку наукової інформації з використанням інформаційних технологій
- розвивати у студентів здібності до сприймання та оцінки інформації з точки зору повноти та достовірності

- навчити студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації
- розвивати у студентів вміння оперативно орієнтуватися в потоці інформації

Створення дистанційного курсу з інформаційної культури дозволить вийти на якісно новий рівень навчання студентів, інтегруватися в систему відкритого, інноваційного розвитку освіти ВНЗ і буде сприяти розвитку освітніх послуг бібліотеки з урахуванням сучасних вимог споживачів.

У недалекому майбутньому при навчанні інформаційної грамотності, як читачів, так і співробітників бібліотеки, буде використовуватися підкастинг. Це відносно новий бібліотечний сервіс – спосіб доставки документів через Інтернет з використанням звукових файлів [3].

Можливо кому відома притча про мудреця, який намагався нагодувати голодного, що сидить на березі річки. Замість того, щоб дати йому хліба, мудрець віддав жебракові свою вудку. «Навіщо мені вудка, якщо я їсти хочу?», - запитав голодний. «Дурний, я дав тобі більше, ніж ти просив», - відповів йому мудрець.

Вміння вгамовувати свій інформаційний голод означає вміння самостійно здобувати необхідну інформацію, потрібну інформацію. Стародавні мудреці говорили: «Є тільки два шляхи для людини в цьому світі: знання або страждання». Щоб навчання не перетворилося для студента в «страждання», необхідно у нього сформулювати навички і вміння добувати нові знання. Тоді інформаційна робота не перетвориться в «страждання» ні для студента, ні для бібліотекаря, який буде тим самим мудрецем, що вручає користувачам засіб добування духовної їжі.

**Список літератури:** 1. Колін К. К. Фундаментальні основи інформатики: соціальна інформатика : навч. посібник для вузів / К. К. Колін. — Москва : Академічний Проект ; Єкатеринбург : Ділова книга, 2000. — 350 с. 2. Мелентьева Ю. П. Информационная грамотность и культура: сопоставление терминов и понятий / Ю. П. Мелентьева // Научная книга. — 2005. — № 1-2. — С. 38-41. 3. Робертс Р. Л. Подкастинг для информационной грамотности / Регина Ли Робертс // Науч. и техн. б-ки. — 2009. — № 6. — С. 59-68. 4. Робота в інформаційному середовищі / Брановский Ю. С., Беляева О. М., Буторін В. Я., Колін К. К., Семенюк Е. П., Шамова Т. І. // Вища освіта в Росії. — 2002. — № 1. — С. 81-87. 5. Урочиста церемонія відкриття нової будівлі Наукової бібліотеки НТУ «ХП» // Офіційний веб-сайт / Мін-во освіти і науки України. — Режим доступу :

<http://www.mon.gov.ua/ua/regionalnews/37371-urochista-tseremoniya-vidkrittya-novoyi-budivli-naukovoyi-biblioteki-ntu-hpi> 6. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины / Н. И. Гендина, Н. И. Колкова, Г. А. Стародубова, Ю. В. Уленко. — Москва : Межрегион. центр библиотечного сотрудничества, 2006. — 512 с. 7. Шамова Т. И. Управление образовательными системами : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Т. И. Шамова [та ін.]. — Москва : ВЛАДОС, 2001. — 320 с.

**Bibliography (transliterated):** 1. KolIn K. K. Fundamentalni osnovi Informatiki: sotsialna Informatika : navch. posibnik dlya vuziv / K. K. KolIn. — Moskva : Akademichnyy Proekt ; Ekaterinburg : Dillova kniga, 2000. — 350 s. 2. Melenteva Yu. P. Informatsionnaya gramotnost i kultura: sopostavlenie terminov i ponyatiy / Yu. P. Melenteva // Nauchnaya kniga. — 2005. — № 1-2. — S. 38-41. 3. Roberts R. L. Podkasting dlya informatsionnoy gramotnosti / Regina Li Roberts // Nauch. i tehn. b-k. — 2009. — № 6. — S. 59-68. 4. Robota v Informatsionnomu seredovishchi / Branovskiy Yu. S., Belyaeva O. M., Butorin V. Ya., KolIn K. K., Semenyuk E. P., Shamova T. I. // Vischa osvita v Rosiyi. — 2002. — № 1. — S. 81-87. 5. Urochista tseremoniya vidkrittya novoyi budivli Naukovoyi biblioteki NTU «KhPI» // Ofitsiyniy veb-sayt / Min-vo osviti i nauki Ukraini. — Rezhim dostupu : <http://www.mon.gov.ua/ua/regionalnews/37371-urochista-tseremoniya-vidkrittya-novoyi-budivli-naukovoyi-biblioteki-ntu-hpi> 6. Formirovanie informatsionnoy kul'turyi lichnosti: teoreticheskoe obosnovanie i modelirovanie soderzhaniya uchebnoy distsipliny / N. I. Gendina, N. I. Kolkova, G. A. Starodubova, Yu. V. Ulenko. — Moskva : Mezhhregion. tsentr bibl. sotrudnichestva, 2006. — 512 s. 7. Shamova T. I. Upravlinnya osvithnimi sistemami : navch. posibnik dlya stud. visch. navch. zakl. / T. I. Shamova [ta in.]. — Moskva : VLADOS, 2001. — 320 s.

Непран Н. В.

## БІБЛІОТЕКА ВНЗ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ

Розкрито роль бібліотеки у підвищенні інформаційної грамотності студентів та професорсько-викладацького складу вузу. Представлені форми, методи й напрями роботи бібліотеки у формуванні інформаційної культури особистості.

*Ключові слова:* інформаційний простір, користувачі, електронні ресурси, інформаційна грамотність, інформаційна культура, інформація, інформаційне суспільство, бібліотеки.

Непран Н. В.

## **БИБЛИОТЕКА ВНЗ КАК ИСТОЧНИК РАСПРОСТРАНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ ГРАМОТНОСТИ**

Раскрыта роль библиотеки в повышении информационной грамотности студентов и профессорско-преподавательского состава вуза. Представлены формы, методы и направления работы библиотеки в формировании информационной культуры личности.

*Ключевые слова:* информационное пространство, пользователи, электронные ресурсы, информационная грамотность, информационная культура, информация, информационное общество, библиотеки.

**Nepran N.**

## **LIBRARY OF INSTITUTION OF HIGHER LEARNING AS SOURCE OF DISTRIBUTION OF INFORMATIVE LITERACY**

The role of libraries in enhancing the information literacy of students and faculty members of the university. Presented forms, methods and areas of the library in the formation of personal information culture.

*Keywords:* information space, users, electronic resources, information literacy, information culture, information, information society, libraries.

*Стаття надійшла до редакції 15.11.2014*

**УДК 371.132**

*Павлюк К.В.  
м. Харків, Україна*

## **ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ**

Проблема зміцнення здоров'я молоді постає сьогодні як одна із важливих проблем, оскільки складні соціально-економічні умови, зростання чисельності молодого покоління з порушеннями стану здоров'я, недостатні фізичні навантаження; нерациональне харчування, підвищення нервово-психологічного навантаження, поширення таких негативних суспільних явищ як алкоголізм, наркоманія і табакокуріння спричинили значне зниження рівня здоров'я молодого покоління [2; с. 34]. З огляду на це, актуальним є питання формування здорового способу життя студентів, належного фізичного виховання підростаючого покоління, їх повноцінного розвитку та збереження стабільного стану здоров'я.

Сучасний розвиток соціально-педагогічної науки в Україні характеризується пошуком та вдосконаленням шляхів формування відповідального ставлення до здоров'я студентської молоді. Аналіз